

Հայկաբանութեան ուսուցիչն ալ կաշխատի, զի տէ հին և նոր ոճերը, քիչ մ'ալ լիզուաց հրմտութիւն ունի, և պաշտօնին մէջ հաւատարիմ կճառայի:

Հարկաւ այսպիսի դատելէն վերջը՝ վճիռ մի պէտք էր տալ. ուստի կարծիքը կ'յայտնէ և կասէ թէ, աւելի լաւ կ'լինէր ըստ իմ՝ կարծեաց եթէ հոգաբարձուաց պիտաւորը՝ Յովսէփ Ալթունճին՝ վերակացուն և զեղապրութեան ուսուցչին ուժ ձիւնները միացնելով առարկայից ուսուցիչ մի վարձէր. — Հոգաբարձութիւնը իւր կարգապարտութեանց համար այդ անձին պարտական չէ պատասխանել, սակայն այսպիսի միայն ասնէք որ, թէ վերակացուն և թէ զեղապրութեան ուսուցիչը շատ փորձերով վասն հարկաւորութեան նշանակուած են, Իսկ մէք չհասկացանք թէ ի՞նչ առարկաներ կ'պահանջէ, որովհետեւ արդէն դպրոցաց մէջ զլիսուորները կան, ինչպէս ինքն ալ հասկացած չէ, որ եթէ ժողովուրդը միջոց ունենար՝ առանց իրեն պէս բռնելու մի վաղուց ամենայն բարեկարգութեանց ձեռնամուխ եղած էր:

Բայց այդ անձը որ կարացիր է սուր տեսութեամբը թափանձնել, վարժապետները տեսնել և չափել, ի՞նչպէս տեսութիւնը զօրած և տեսած չէ որ արդեօք դպրոցաց մէջ աշակերտք Արճազիտութիւն կտրուի՞ն թէ ոչ. հարկաւ կտրուին, և սուցիչը քահանայն է. ուրեմն ի՞նչպէս մոռցիր է և դասախօսութեան կերպին վրայ յիշատակութիւն մի արած չէ:

Մի և նոյն խնամքը և հսկողութիւնը ունի Հոգաբարձութիւնը Օրիորդաց դպրոցին վերայ ևս, և երկու դպրոցաց մէջ մի և նոյն ուսուցիչը դասախօսութիւն կանեն, բայց մասնաւոր վարժուհի մ'ալ նշանակած է որ նախակրթարանի մէջ Հայերէն դասերէն դատ ձեռագործ ևս կորուսեցնէ, որոյ առած վարձը ոչ սովորական եւէթէ, այլ աշխատութեանը համար է:

Ամերձացնէ խօսքը ասելով թէ, ազգը կարող է պահանջել հոգաբարձուներէն որ Ս. Սարգիս եկեղեցւոյն կրպակացմէ ստացած եօթը հարիւր ուրբի արդեանց փոխարէն մինչև չորս հարիւր ուրբի կրաժշտութեան վարժապետ մի վարձեն. — Ս. Սարգիս եկեղեցւոյն կրպակաց հաշուին

մէջի եղած սխալը արդէն յայանեցինք, և որովհետեւ ինքը Ազգն է իւր դպրոցաց անտեսական հոյր ըստ կարեաց մատակարարող, ուստի ինքն իրմէ ալ չկրնար պահանջել այնչափ որ չկրնար անել և արած չէ, և միայն այն ատեն կարող է աւելի բարեկարգութեանց վերայ մտածել երբ որ ձեռքը միջոց կունենայ. Իսկ թէ որ իրեն անխանայի առաջարկութեանց ձեռնամուխ եղած լինէր, ոչ մեծագործը և ոչ իսկ փոքրագործը կատարել կարենալով՝ երկուքէն ևս վիճագած խաբած էր:

Առ այժմ մէք ևս համառօտ պատասխանելով կվերջացնենք խօսքերնս, խրատելով և յորդորելով զինքը՝ որ համարձակի այնպիսի պատուական լրագրի մի մէջ զրպարտութիւնները տեսութիւն անուանելով հրատարակել:

Լ.

1872 Նոյեմբերի 22

Ի ԹԵՀՐԱՆԷ.

ԲԻԻԶԱՆԳԻՆԷՆ ՍՈՒՐԷՆԳՈՒԿԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԷՆՈՒԹԻՒՆԲ

Ի ԼԵՍՈՒՆ ԶԻԹԵՆԵՆՈՅ.

Ասկէ յառաջ Ախտի միջոցաւ ծանուցինք թէ՛ Զիմնեաց լեռան արեւելեան կողմն Ռուսաց ազգին գնած արտին մէջ Հայկական հնութիւններ կը յայտնուին, և խոստացած էինք յայտնուածները հետզհետէ ծանուցանել ի գիտութիւն հետախոյզ հնասիրաց Ազգիս Ահաւասիկ բացուած տեղերուն նկարագրութիւնը, զոր աստ մանրամասն կ'ստորագրեմք. Ռուսաց նոր շէնքին փոքրիկ դահլճին ամիողջ յատակը մանր և գոյնզգոյն մողայքներով և սքանչելի պատկերներով զարդարուած է, այնքան սքանչելի, որ զգայուն սիրտ կըրող ճշմարիտ Հայ մի տեսնելով, առանց արտասուաց կաթիլներ աչքէն թորեցնելու կարող չէ անցնիլ, մանաւանդ եթէ փոքր ինչ ճաշակ ունեցած լինի իւր նախնեաց փառաց և պերճութեանց վրայ. Այս մանր և գոյնզգոյն մողայքը վսեմ նշանակողն է, այնպիսի գեղեցիկ յարմարութեամբ և

ճարտարագործ արհեստիւ շարուած են, որ գոյնե-
րը և ստուերները կարծեմ թէ դարուս անուանի
պատկերհաններն իրենց վրձիններով և ներկերով
չպիտի կարողանան այնպէս յօրինել թող թէ
մանր քարերով շարել. այլ աւաղ, դարուց և ժա-
մանակաց ողբալի դառնութիւնը հազիւ թէ յի-
շեալ ամբողջ սենեկին նկարներուն քառորդ մասը
թողուցած է: Տարակոյս չկայ թէ նոյն ամբողջ
քառակուսի ընդարձակ սենեկի նկարոց մէջ, ար-
դի տեսնուածներուն հետ, կային նաև այլ և այլ
նկարներ և պատկերներ և արձանադրութիւններ,
այլ դժբաղդ եմք որ քանդեալ և ապականեալ է:
Թէ և անկեալ և խախտեալ բեկորները Ռուսաց
վանահայրը ժողովելով իրար յարմարցնել կուզէ,
սակայն բան մի չը գուշակուիր: Մնայ մեզ արդ
յայտնի տեսնուածները ըստ կարի նկարագրել:
Այս ամբողջ մնացած մասին հիւսիսային կողմն,
լմջ տեղը ճերմակ քարէն մի կանգնած է և զը-
լուխը դէպ ի վեր բռնած, զխոյն վերի կողմը հոյա-
կապ շինուածքի մի կամար կրտսնուի սքանչելի
յօրինուածներով, նոյնպէս ոտքերուն ներքև, բո-
լորակի մի մէջ կանգնած և թևերը ամփոփած գե-
ղեցիկ քարէն մի, բոլորակի մի մէջ սիրուն քարէն մի,
որուն մաշկապատ ոտից յարմարումը հիանալի է:
Նրեք շրջանակի մէջ երեք հաստ մեծամեծ քարէն
խորտանշուր շրջանակի մէջ մէկ մէկ հաստ, թէ
մեծութեամբ և թէ ձևով իրարմէ տարբեր, որոց
թեւիկները, թևիկները և կազմուածոց ամեն պարագա-
ները ամբողջ կը տեսնուին: Շրջանակի մի մէջ
երկու քարէն խաղողոյ մէկ մէկ կանանչ տնիւնե-
րով: Մէկ շրջանակի մէջ երկու «սրտաձև պտուղ-
ներ», (մեղ անձանօթ) և այլ մանր և պէս պէս
յօրինուածներ և խաւեր: Հիւսիսային կողմն լայն
երեքի մէջ հին հայկական երկաթագիր խոշոր տա-
ռերով մի կարգ դրուած է այսպէս. «ԱՅՍ ԴԻՐ
Է ԵՐԱՆԵԼԱՌԻԼԱՌԻ ԸՈՒՇԱՆԿԱՆ ՄԱՐԻՆ
ԱՐՏԱԵԼԱՆԱՅ, ՀՈՒԻԹԵ, Սոյն սենեկին ներքև
ուժը հաստ քարաշէն ստորերկրեայ գերեզմաններ
կան, որ արձակ դռնով մը վար կ'իջնուի, որոց ո-
մանց մէջ տակաւին մեռելոց ոսկորներ կը գտնուին:
Նրբ դահլիճին հիւսիսային կողմն գտնուած սենեա-
կը կը մտնես, որուն դարձեալ յատակը մանր մո-
ղայքներով յարդարուած կը տեսնուի, բայց ա-

ռանց պատկերի և զրի. աստի կրմնեա արևելեան
կողմը սենեակ մի, դարձեալ յատակը մողայք,
բայց տակաւին մաքրուած չէր. սորա ներքև ըս-
տորերկրեայ փոքրիկ քարաշէն այր մի, որ քանի
մը աստիճանաւ վար կ'իջնայ, նոյնպէս տակաւին
անմաքուր, թէ և բարաւորին վրայ հայկական
տառեր կ'նշմարուին՝ բայց չկարգացուիր, Նոր շի-
նուած շէնքին կից արևելեան կողմն, բաւական
մեծկակ այր մի, որուն հողերը մաքրելէն յետոյ
վրան ալ քարուկիր շինուածով այժմ՝ ծածկած
են, ուր կը գտնուին տասն և վեց հաստ քարաշէն
առանձին առանձին գերեզմաններ, որոց հինգն ի-
րենց միաձոյլ և երկհասոր կախարիչներով տա-
կաւին ծածկուած են. իսկ մնացեալները բաց և
դատարկ, որոց խորտակեալ քարերուն վրայ մէկ
կամ երկու հայկական տառեր կը նշմարուին. իսկ
ամբողջներուն մէկին վրայ փորուած խաչ մի և
քովն ալ գրուած է — ԶՈՋԻՎ, նոյնպէս միւսին
վրայ ալ խաչ մի, և եղծեալ և դժուար ընթեռ-
նելի տառեր, զոր հազիւ կարացնէք կարգալ:
ԱՅՍ Է ԿԱՓԱՐԻԶ, որ թերևս ուրիշ անուն լի-
նի: Ասոր դրան առջև բացուած է նաև փոքրիկ
այր մի, որուն երեք որմնց վրայ երեք մեծամեծ
խաչեր նկարուած են, հարաւային կողմինը ծեփը
թափելով, միայն խաչին պատուանդանը կերևի,
իսկ երկուքն ամբողջ, Ասկէ քանի մի քալ հեռի
փոքրիկ այրի մի մէջ (որ այժմ շինուած և ծած-
կուած է) դարձեալ մանր մողայքներով գեղեցիկ
յօրինուած դամբարան մի բացուած է՝ որ այժմ
մաքրուած է, շիրմին վրայ մողայք արձանագ-
րուած է երկաթագիր տառերով հետեւեալը. «ԲԱ-
ՐԵԽԱՅԻՍ ՈՒՆԵԼԱՅ ԱՌԱՍՏԱՌԵՍ ԶՈՒՐԻ
ԵՍԱՅԻ ԵՒ ԶԵՐԱՆԵԼԻ ՀԱՐՍՍ ԵՍԱՅԵԼԱՅ
ԱՐԱՐԵԼԱՆ ԹՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԵՂԱՅ ԶՅԻՇԱ-
ՏԱԿԱՐԱՆՍ ԶԱՅՍ, և այս անձուկ տեղէն փոքր
դռնով կը մտնես հիւսիսային կողմն եղած մեծ ա-
րն, որուն մէջ մեռելոց ոսկերք լեցուն են և դռ
մաքրուած չէ, Հողերուն և փլատակներուն ներքև
գտնուած մողայքները հաւաքած են, և բաւակա-
նաչափ կուտած են մի անկեան մէջ. բաց յայս-
մանէ գտնուած են վեց հաստ մեծամեծ ջրամբարներ,
որ այժմ նորոգուած են: Առ այժմ՝ այսքանս բա-
ւական համարելով, եթէ դարձեալ նոր բան մի

գանուի, կը խոստանամք հրատարակել, պատմական ծանօթութեամբ հանդերձ:

(Սէշ) Օրաթիւ, Կ. 22, Թ. 862:

Ընդհ. Երեսփ. Ժողով: — Ներսէս Եպիսկոպոս: — Մանգուժէ Եղազիր: — Տարածայնութիւնք: Խորէն Եպիսկոպոս: — Գարձնալ տալանայնութիւնք: — Գերեզմանատուն: — Զօղուած մը: — Տեսակցութիւն: — Խորէն Վարդապետ:

* *

Վերջապէս Մայրաքաղաքիս Ընդհ. Երեսփ. Ազգային Ժողովը զուամրեցաւ, և զարձնալ Վեհ. Կաթողիկոսի մերոյ Կոնդակի պատասխանը բաւական երկար վիճարանութեանց տեղի տուաւ Ժողովուրդն ուրախ է նկատելով Ազգիս Հայրապետի բարի նպատակին և ազգօգուտ կամաց ջանադիր երեսփոխանաց ընտիր և միանգամայն մեծագոյն մասին ճիշդ և յաջողութիւնքը ընդ դէմ օտարամոլաց, և անտարակոյս կ'յուսամք բարի վախճան ստանալ՝ եթէ անակնունելի մի օտար զէպք չծնի:

* *

Գեր. Ներսէս Ս. Եպիսկոպոս Վարժապետեանի այսպէս անակնկալ կերպիւ շուտ վերագարձը որքան հետաքրքրական եղաւ Ժողովուրդեան հետաքրքիր մասին, առաւել սիրով ողջունեցաւ նորա վերագարձը մեր սիրելի և նուիրական Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի ուխտիւք Միայն գրուած լինելով: Այսուհետեւ Ազգը առաւել վստահ է նորին Գերապատուութեան վերայ և աւելի Ազգիս օգտին և Եկեղեցւոյ պայծառութեան արդիւնքներ սպասէ:

* *

Կրկին սկսեց մեր Ազգ. լրագրաց վերայ հալածմունքներ և չդիտեմք արդեօք՝ ուսկից կողեորուին:

Մանգուժէ մի ամսուան համար, և Օրաթիւ՝ նախ մի ամսուան համար՝ և ապա զադարման ծանուցման Յաւելուածին մէջ արդար բողբոջն համար

ալ երկու՝ բողբոջն յղեք ամսուան՝ զատապարտեցան տարապարտուց:

Ազգ. օգտի և վաղեմի իրաւանց պաշտպանութեան համար զոհուեցան երկուքն ալ՝ մանաւանդ վերջինը՝ որ խիստ զըկանաց հանդիպեցաւ Ազգիս սիրոյն, Աւստի և Ժողովուրդեան ողջամիտ մասին արդար զայրոյթը շարժեց և ողեորեալ եռանդ և բարի նախանձով սկսան հանդանակութիւն ընել ի նպաստ Օրաթիւ, և կարծեմ՝ բաւական գումար կը գոյանայ:

Կը յիշէք անշուշտ՝ որ ասկից յառաջ ալ այսպիսի օժանդակութիւն և համակրութիւն ցըցողք մեր Ազգը առ Մանգուժէ և առ Օրաթիւն, այս անգամ ալ ազնիւ ազգասիրութեան հաւատովք վառուած և օգնութեան ձեռք կերկնցնէ Օրաթիւն: Տեղւոյս ազգայինք լաւ են հիմայ, կը ճանաչեն ազգի պիտոյից և օգտի արձագանք և փաստաւան հանդիսացողները, և կը տեսնէք՝ թէ ի՞նչպէս կ'խրախուսէ և կողեորէ Ժողովուրդն՝ իւր իրաւանց և շահուց պաշտպան անձնանուէրները:

Այս առթիւ ալ Էջմիածնի վեհապանձ անուն և պաշտելի մայրական սէրը ջերմ համակրութեամբք և խորին յարգանքօք ողջագութեցաւ ի Հայկազանցս, որ ամեն ժամանակ նուիրական և պատկանելի եղած է իւրաքանչիւր ազգասէր և ջիւղեմանդ Հայոց սրտերու մէջ:

* *

Չգիտեմ ուստի՞ է, որ բաւական ժամանակէ ի վեր տարածայնութիւն մը կայ Մայրաքաղաքիս մէջ՝ իբր թէ Վարապաղէն (զուցէ Հուշիէն) և Տփլիսէն թղթակիցք գրած ըլլան՝ թէ Գեր. Սարգիս Արքեպիսկոպոս Հ. Զալալեանցի համար Մետրապօլիտութեան տիտղոս շնորհելու խնդիրներ և առաջարկութիւններ եղած են և բաւական յուզմունք պատճառած:

Այս առթիւ շատ տարակարծիք դատողութիւնք կան բանիմաց անձանց մէջ. ոմանք կըսեն թէ՛ ինքն չափազանց զիշեր և ցերեկ կաշխատի այս բանի համար, ոմանք ալ կըսեն թէ՛ մի քանի Հայեր միայն կաշխատին եղած և Սարգիս Սրբազանը սաստիկ հիւանդ ըլլալով՝ ամենեւին տեղեկութիւն չունի եղեր այս անցքերէն. ոմանք

կրօնն թէ՛ մինչև անգամ՝ կերպարներ և կը ջանան եղեր Գանձասարու Վաթուղիկոսութիւնը կենդանացնել. բայց Ազգը ամենքը մեկէն կրօնն թէ՛ այս ինչ ազգաւոր և ազգակործան ջանք է՝ որ այսպիսի փափուկ միանգամայն կնճապից ժամանակին մէջ՝ ազգը փոխանակ սերտ սիրոյ միութեան մէջ պահելու և ամբողջութիւնը ապահովելու՝ կուղին կտոր կտոր պատակտել և բաժանել իրարմէ, և այս դարձեալ մի այնպիսի ժամանակի մէջ՝ որ մի կողմէն Սամովք՝ միւս կողմէն օտարամոլ վարձնաւորներ ազգին ամբողջութեան հարուածներ կուտան, Հայաստանեայց եկեղեցեաց Մօր Ս. Էջմիածնի գէմ գործելով, Ըսողներ ալ կան, թէ տեղւոյս Սոսկանք յաջողեր են ինչպէս յերաւոյն, նոյնպէս ի Հուշի քաղաք ալ մատ տալ, որպէս զի այսպիսի խառնաշփոթութեամբ մի որս ընեն իրենց որկորոյն, և կամ օտարաց փնտաւար որդպայթները և իղձերը դիւրացնեն, նա և կրօնն թէ, մի քանի շողորորթաց խանդակաթ ջանքն եղեր է Ղարապաղու վիճակը Էջմիածնէն անկախ ընել։ Աւերջապէս շատ մը կռիւներով դատողութեանց Բարեկոն մը կանգնուած է այս տեղ։

Բայց ես ալ կրօնմ որ, եթէ ստոյգ է այսպիսի մի անցք, ո՛հ ի՞նչպիսի վատութեան ոգւոյ թեկադրութիւն և որպիսի դառն վասակութիւն է, որ արդարեւ ազգը շուտով ի կորուստ մատնելու համար ասկէց աւելի ճարտար ու ճարպիկ հրնարը չըլլար, և ասկէց աւելի ի՞նչ տեսակ անելանելի որոգայթ կարելի է լարել ազգին ապագայ կորստեան, բաւական է միանգամ զարնել զՀովիւն և Հօտը ցրուել, այնուհետեւ շատ հեշտ է պառակտեալները շուտով ոչնչացնել . . .

Իսկ մետրապօլիտութիւնը՝ որ Մայրաքաղաքի Եպիսկոպոս կնշանակէ, մի՞թէ մեծ բան է նոյն իսկ Արքեպիսկոպոսութենէն, որ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դատակարգութեան մէջ առաւել բարձրը նշանակութիւն ունի վերջինը քան զմետրապօլիտութիւն։ Ո՛հ, եկեղեցականի մը բարեկրկեաց սիրտը և գործերը պէտք է բարձր լինին քան տիրազոսները . . .

Աստուած տայ՝ սուտ լինին այս տարաձայնութիւնք։

Մոռացայ յիշելու որ Արքեպիսկոպոսութեան մէջ ալ հրատարակուած կայ այս բանին համար, բայց տեղւոյս լրագրիւնները տակաւին ոչ ինչ չգրեցին։

* *

Ահա տարակն թէ՛ Սարգիս Սրբազան իւր սեպհական արդեամբ Հուշոյ մէջ ուսումնարան և Առաջնորդարան կառուցած է, բայց ըսողներ ալ կան՝ որ նոր քահանայ ձեռնադրուածներէն 5—600 ական ուրիշ հաւաքելով շինած է, և կըլսուի նա և թէ՛ Ա.Ե.Տ. Վաթուղիկոսը յատկապէս քննիչ պիտի խրկէ եղեր ասիկայ ստուգելու համար, ասոնց որը ստոյգ է. Արարատայ մէջ ալ այսպիսի բաներ յայտնի չեն գրուիր՝ որ իմանանք։

* *

Գեր. Խորէն Ս. Եպիսկոպոս ընտրեցաւ յԱռաջնորդութիւն վիճակին Զմիւռնիոյ, բայց նա կհրաժարի։

Կրօնն թէ՛ ուրիշ մի քանի վիճակաց պէս Զմիւռնիա ալ Տէրունի վիճակ եղած է Ս. Էջմիածնի, և սորա Առաջնորդը միշտ նուիրակներ եղած են. — Այս խնդիրը բաւական յուշուած է Զմիւռնացւոց մէջ ալ, Լուսահոգի Պօղոս Սրբազանն եղած է առաջին Առաջնորդ։

Ներսէս Վաթուղիկոսն ալ այն տեղ առած է վարդապետութեան ձեռնադրութիւնը ի Գալուստ Նուիրակէն։

* *

Այս տեղ ալ և ալ և ծանր տարաձայնութիւններ ալ կան, բայց երբ կատուգեմ՝ կգրեմ։

* *

Բերայի Հայոց գերեզմանատունը վտանգի մէջ է, և մեծ յուզմունք կայ ժողովրդեան մէջ ընդ դէմ Միւնիսթրէիէն՝ որ կուզէ գրաւել։

* *

Անշուշտ կարդացած կլինիք Մասիսի մէջ վերջին անգամ հրատարակուածը, Երուսաղէմի միաբաններէն մի քանի վարդապետ Սոսկան

խնդրոյն գործիք ըլլալով, յայտնի բան է՝ որ դրոշն ալ Երուսաղէմացի է, և իրր թէ իրենց շահերը կախաշուպանեն՝ որ միշտ վտանգոյն ալ կորսնցնողն ալ իրենք են իրենց շարժմանքներով։ — Պարեւորութիւն տուող չկայ այնպիսի վայրահաջ հրատարակութեանց։

Մասիսի ընթացքին շատերը կզարմանան։

Պատե՛հ առիթ մը բաւական է, և ահա ժողովուրդը կիսութայ կարեւոր դասեր տալ այն սակաւթիւ հակառակորդաց և խաւարապաշտից։

Կլեմէ՛ որ՝ մեր Սրբազան Պատրիարքը քանի մը անգամ է որ տեսակցութիւն կունենայ առանձինն հակահասունեանց Պատրիարքին հետ։ Մերազնէից շատերը մոտատանջութեան մէջ են թէ՛ այս գաղտնի տեսութիւնները ի՞նչ գործի համար են, չըլլայ որ վնասակար հետեանքներ ունենայ։

Աստուած ողորմի մեր անօգնական Ազգին։

Երբ. Խորէն ուսումնական Վարդապետ Աշըգեան Երմաշու Վանահայր ընտրուեցաւ բարեփոխատակ Գէորգ Երեւակահոյոսի տեղը։

Երբանի է, և կը փափաղիմք անենկ մեծ արդիւնքներ։

Խ. Ծ. Հայկ. . . .

1872 Դեկտ. 10

Ի թերմ Պոլսոյ։

Ա. Զ. Գ. Բ.

Որովհետեւ որոշեալ է ի նըպաստ Համախալոյ և Պարսկաստանի տառապեալ ազգայնոց բացուած ժողովարարութեանց հաշիւներն առաջիկայ փետրվար ամսոյ Երարատ ամսագրոյ մէջ հրատարակել ի տեղեկութիւն ազգայնոց, ուստի Սինօզն Սրբոյ Եջմիածնի կը հրաւիրէ զամենայն վիճակային Հոգևոր ատեանս և Գործակալս Աթոռոյ առաքել ի Սինօզն մինչև առաջիկայ Յունվար ամսոյ վերջը յիշեալ ժողովարարութեանց հաշիւները, տօմարները և փողերը։

Երարատայ թերթից անձկութենէ և այլ և այլ պատճառներէ ստիպեալ բաւական յօդուածք և տեղեկութիւնքը պարտաւորուեցանք յետաձգել և Յունվար ամսագրոյ մէջ տպագրել։

ԿԱՐԵՒՈՐՔ

Երեւ.	Էջ.	Տող.	Սիւլ.	Ուղղութիւն.
422.	ա.	22.	Մատենագիրն	Մատենագիրներն.
425.	ա.	33.	որք և անկարելին էր	որքան և կարելին էր.
426.	ա.	7.	անունով դաշտի	անունով էս դաշտի.
"	բ.	3.	ի դաշտին	ի դաշտին.
"	ա. 14, 24, 26)		Պարա — 2խաղին.	Պարա 2խաղին.
"	բ. 8, 7 և ըն.)			

Նա և Ամսագրոյ 159 և 400 երեսոց Պատկերաց Սանահնոյ և Հաղպատայ անուանքը պէտք է փոխանակել։